

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет

«19» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 015 «Професійна освіта»

Освітня програма: «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: к.пед.н., асистент кафедри педагогіки Сироежко О.В.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності».
 Навчальна дисципліна є обов'язковою. Вивчення курсу передбачає визначити основні особливості складових елементів педагогічної діяльності. Обґрунтувати соціальний характер педагогічної мети і роль педагога в її досягненні; оволодіння педагогічною майстерністю; розвиток уявлень про педагогічну діяльність, формування індивідуальної педагогічної позиції, оволодіння комплексом умінь і навичок педагогічної техніки, культури саморегуляції, форм і методів професійного самовдосконалення.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	015 «Професійна освіта»	
Освітня програма	Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120 / 120	
Кількість кредитів ECTS	4 / 4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	денна скорочений термін
Курс (рік підготовки)	3	2
Семестр	5	3
Лекційні заняття	30 год.	30 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	30 год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	60 год.	60 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	4 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності» – сформулювати у студентів навички педагогічної діяльності, потреби професійного розвитку, підвищення професійної культури та педагогічної майстерності на умовах засвоєння технологій самоорганізації педагогічної діяльності, сприяти збагаченню педагогічного досвіду майбутніх викладачів, поглибити знання з педагогіки і психології, інноваційних педагогічних технологій; формувати

практичні уміння і навички майстерності викладання, культури педагогічного спілкування; формувати у майбутніх педагогів культуру та ерудицію; моральні цінності педагогічної професії.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у студентів педагогічної майстерності як властивостей особистості викладача, що забезпечує високий рівень самоорганізації педагогічної діяльності;
- ознайомлення з механізмами творчої самореалізації у професійній діяльності та шляхами професійного самовдосконалення;
- організація професійно-педагогічної діяльності як розвиваючої взаємодії;
- ознайомлення з новаторським педагогічним досвідом, шляхом створення портфоліо викладача;
- ознайомлення студента з принципами, нормами і правилами професійно-педагогічної поведінки та чітке їхнє засвоєння;
- формування моральних цінностей педагогічної професії та відповідних якостей майбутнього педагога;
- ознайомлення з особливостями взаємодії викладача і аудиторії;
- ознайомлення з особливостями педагогічної техніки, майстерністю педагогічного спілкування;
- розкриття особливостей етичної поведінки педагогічного працівника при розв'язанні складних педагогічних ситуацій;
- розробка алгоритму індивідуальної педагогічної взаємодії.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій та методів педагогічної науки та інших наук, пов'язаних із сферами виробництва і переробки продуктів сільського господарства та харчовими технологіями і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності:

ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 08. Здатність працювати в команді та діяти з позиції лідера.

спеціальні (фахові компетентності)

СК 01. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.

СК 04. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

СК 06. Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.

Програмні результати навчання:

ПР 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну

стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

ПР 06. Доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами.

ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

ПР 08. Самостійно планувати й організовувати власну професійну діяльність, діяльність здоувачів освіти і підлеглих, координувати їх роботу і вмотивовувати

ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також основи фундаментальних і прикладних наук, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбаченим цим стандартом та освітньою програмою.

ПР11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізовувати навчальні/розвивальні проекти.

ПР12. Уміти діяти з позиції лідера, планувати час, раціонально розпоряджатись ресурсами та працювати в команді.

ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.

ПР14. Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

ПР15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.

ПР 24. Володіти основами управління персоналом і ресурсами, навичками планування, контролю, звітності на виробництвах, в установах, організаціях сфер, пов'язаних із аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями.

ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							денна форма, скорочений термін					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні аспекти педагогічної майстерності викладача													
Тема 1. Специфіка педагогічної діяльності та її	1	20	4	4	-	-	12	20	4	4	-	-	12

елементи													
Тема 2. Майстерність педагогічного спілкування	3	20	4	4	-	-	12	20	4	4	-	-	12
Тема 3. Вивчення професійних якостей особистості педагога	5	20	4	4	-	-	12	20	4	4	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	60		12	12	-	-	36	60	12	12	-	-	36
Змістовий модуль 2. Взаємодія викладача та аудиторії													
Тема 1. Вдосконалення мовлення педагога	7	14	4	4	-	-	6	14	4	4	-	-	6
Тема 2. Педагогічні ситуації і завдання	9	18	6	6	-	-	6	18	6	6	-	-	6
Тема 3. Педагогічний такт	11	14	4	4	-	-	6	14	4	4	-	-	6
Тема 4. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності	13	14	4	4	-	-	6	14	4	4	-	-	6
Разом за змістовим модулем 2	60		18	18	-	-	24	60	18	18	-	-	24
Усього годин	120		30	30	-	-	60	120	30	30	-	-	60

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Специфіка педагогічної діяльності та її елементи.	4
2	Майстерність педагогічного спілкування.	4
3	Вивчення професійних якостей особистості педагога.	4
4	Вдосконалення мовлення педагога.	4
5	Педагогічні ситуації і завдання.	6
6	Педагогічний такт.	4
7	Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності	4

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Специфіка педагогічної діяльності та її елементи	4
2	Майстерність педагогічного спілкування	4
3	Вивчення професійних якостей особистості педагога	4
4	Вдосконалення мовлення педагога	4

5	Педагогічні ситуації і завдання	6
6	Педагогічний такт	4
7	Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності	4

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогічна майстерність як система	12
2	Стили педагогічного спілкування	12
3	Професійна увага та спостережливість педагога	12
4	Культура мови і мовлення педагога	6
5	Метод переконування та навіювання в педагогічному процесі	6
6	Зовнішня техніка професійної діяльності педагога	6
7	Майстерність педагога в управлінні собою. Основи техніки саморегуляції	6

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- самооцінювання.

7. Методи навчання:

- методи проблемного навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- робота в парах, у групах;
- мозковий штурм;
- метод гейміфікованого навчання;
- лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда;
- ілюстрування, демонстрування;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, складання реферату).

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Теоретичні та практичні аспекти педагогічної майстерності викладача		
Практична робота 1. Специфіка педагогічної діяльності та її елементи. Визначити основні особливості складових елементів педагогічної діяльності. Обґрунтувати соціальний характер педагогічної мети і роль педагога в її досягненні. З'ясувати значення суб'єкт-суб'єктних стосунків у сучасних закладах освіти. Акцентувати увагу на специфіці засобів педагогічної діяльності.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Знати сутність понять «мета», «результат діяльності», «формування нових ідей», «спосіб діяльності», «передбачуваний результат», «результат педагогічної діяльності». Визначити засоби педагогічної діяльності, обґрунтувати їх ефективність.	20
Самостійна робота 1. Педагогічна майстерність як система	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Вміти визначити системоутворюючий чинник педагогічної майстерності. Порівняти гуманістичну і авторитарну спрямованість педагогічного впливу. Проаналізувати вплив провідних здібностей особистості педагога на успішність педагогічної діяльності. Встановити критерії педагогічної майстерності. Аналізувати напрями розвитку освіти в нашій країні: як зміни в суспільстві впливають на вимоги, що пред'являються до навчального закладу	10
Практична робота 2. Майстерність педагогічного спілкування	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Знати специфіку поняття «педагогічне спілкування» як окремого випадку професійного спілкування. Провести порівняльний аналіз функцій педагогічного спілкування з погляду значущості для процесів спілкування і виховання. Розглянути зміст усіх структурних елементів педагогічного спілкування. Вміти визначати стиль педагогічного керівництва. Навчитися обирати оптимальні стилі спілкування і керівництва, виходячи з конкретних умов. Визначити і охарактеризувати роль комунікативних бар'єрів (уваги,	10

	розуміння, довіри, емоційних) у педагогічному спілкуванні.	
Самостійна робота 2. Стилi педагогічного спілкування.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Вміти визначити власний стиль спілкування; проаналізувати особливості соціально-психологічної взаємодії педагога та учнів за умов реалізації різних стилів професійного спілкування. Проаналізувати, чи може неправильне спілкування вчителя з учнями викликати негативне ставлення до предмету (неуспішність з цього предмету)? Які недоліки в спілкуванні з учнями найчастіше можна спостерігати у молодого вчителя? У досвідченого педагога?	10
Практична робота 3. Вивчення професійних якостей особистості педагога	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Знати професійно значущі якості педагога. Сформувати потреби в самопізнанні і самовдосконаленні. Розкрити основні вимоги до сучасного педагога. Продумати вправи з формування якостей (умінь). Дати характеристику поняттям: самосвідомість, самооцінка, самоконтроль, самопізнання; встановити їх співвідношення. Обґрунтувати свою думку щодо найбільш суттєвих якостей ідеального педагога.	10
Самостійна робота 3. Професійна увага та спостережливість педагога. Виконання тестових завдань до теми.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Вміти розрізняти види уваги, основні властивості уваги та вимоги до їх використання у контексті виконання професійних функцій. Встановити взаємозв'язок таких понять, як увага та спостережливість. Обґрунтувати роль уваги вчителя у спілкуванні. Оволодіти прийомами керування увагою; створити установку на самостійну роботу з удосконалення професійно значущих властивостей уваги. Охарактеризувати засоби	10

	уважного ставлення педагога до учнів.	
Модульна контрольна робота 1	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Взаємодія викладача та аудиторії		
Практична робота 1. Вдосконалення мовлення педагога.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Знати поняття «техніка мовлення» і «культура мовлення», познайомитися з основними характеристиками мовлення. Отримати уявлення про форми педагогічного мовлення і навчитися правильно їх застосовувати у конкретних умовах. Оволодіти елементарними прийомами вдосконалення техніки мовлення. Набути вмінь виразного мовлення педагога для ефективного словесного впливу на учнів. Вдосконалювати вміння ораторського мистецтва і педагогічно доцільної поведінки під час викладання.	10
Самостійна робота 1. Культура мови і мовлення педагога.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Вміти визрізнати можливі недоліки педагогів, щодо культури мовлення. Проаналізувати, які засоби мімічної і пантомімічної виразності повинні супроводжувати мовлення педагога? Вміти усунути бар'єри спілкування і використовувати особливості команд, наказів під час навіювання	10
Практична робота 2. Педагогічні ситуації і завдання.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Знати специфіку понять «педагогічна ситуація» і «педагогічне завдання». Усвідомити значення переведення ситуації у завдання освітнього процесу. Сформулювати вміння правильно оцінювати ситуацію і обирати адекватну систему методів для її вирішення. Зрозуміти залежність ефективності вирішення педагогічного завдання від рівня педагогічної	10

	майстерності.	
Самостійна робота 2. Метод переконання та навіювання в педагогічному процесі.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Вміти розрізняти переконання істинні і неправдиві. Визначити місце методу переконання в системі педагогічної техніки. Вміти використовувати умови, що підвищують ефективність переконливого впливу і створювати спеціальні педагогічні ситуації, сприятливі для роботи даним методом. Вміти формувати навички переконливого впливу за допомогою основних формально-логічних законів.	10
Практична робота 3. Педагогічний такт.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Знати що розуміється під трансакцією в психології спілкування і які бувають трансакції? Проаналізувати які трансакції можуть приводити до конфліктів та які стилі стосунків впливають на педагогічне спілкування.	7
Самостійна робота 3. Зовнішня техніка професійної діяльності педагога.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Вміти розвивати уміння усвідомлення особливостей невербальної виразності учнів на занятті, інших людей, розуміння експресії психічних станів особистості; вміти педагогічно доцільно виражати своє ставлення до людей за допомогою невербальних засобів спілкування.	8
Практична робота 4. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Знати і розуміти поняття індивідуального стилю педагогічної діяльності. Аналізувати класифікацію стилів педагогічної діяльності. Знати, які ознаки ефективності стилю педагогічного керівництва. Етапи та умови формування індивідуального стилю діяльності педагога	7
Самостійна робота 4. Майстерність педагога в управлінні собою. Основи техніки саморегуляції.	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25. Вміти визначати способи вдосконалення внутрішньої техніки майбутнього вчителя, володіти засобами регуляції власного самопочуття; усвідомити можливості вольового впливу на власну	8

	особистість. Вміти здійснювати діагностику рівня емоційної стабільності та здатності до керування психологічним самопочуттям. Розвивати вміння психофізичної саморегуляції, здатність до психологічного налаштування на професійну діяльність	
Модульна контрольна робота 2	ПР 04, ПР 05, ПР 06, ПР 07, ПР 08, ПР 10, ПР 11, ПР 12, ПР 13, ПР 14, ПР 15, ПР 20, ПР 24, ПР 25.	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Залік		30
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4174>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Основи педагогічної майстерності: методичні вказівки щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни. Укл. Макаренко С. І. Маріуполь: Маріупол. держ. ун-т, 2022. 85 с.
2. Основи педагогічної майстерності. Практикум: навч. посіб., Холковська І. Л., Волошина О. В., Губіна С. І.. Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.
3. Основи педагогічної майстерності. Опорні конспекти лекцій: навч. посіб. Укладач Хома Т. В. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2021. 112 с.
4. Основи педагогічної майстерності: навч.-метод. посібн. Упоряд. Наталія Мачинська, Анна Федорович, Наталія Яремчук. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 286 с.
5. Основи педагогічної майстерності (для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта): навч.-метод. посібник. Упоряд. Наталія Мачинська, Анна Федорович, Наталія Яремчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 286 с.
6. Педагогічна майстерність: підруч. / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ: С ПД Богданова А. МЛ, 2008. 376 с.
7. Педагогічна майстерність сучасного вчителя: теорія і практика: підручник. Бельчева Т. Ф., Ізбаш С. С., Елькін М. В. [та ін.]. 2-ге вид. Мелітополь : Видавничий дім ММД, 2012. 364 с.
8. Спілкування в педагогічному колективі. Навч. посіб., Укл. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2024, 100 с.
9. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків: ХНПУ, 2021. 90 с.
10. Холковська І.Л. Методика виховної роботи: Практикум. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – 208 с.

Допоміжні

1. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання. Київ: Літера ЛТД, 2010. 174 с.
2. Зайченко І. В., Каленський А. А., Теслюк В. М. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підруч. для студентів ЗВО. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 484 с.
3. Кобрій О. М. Основи педагогіки: навч. посіб. Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2008. 263 с.
4. Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи: підруч. / Красницька Ольга. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 528 с.
5. Педагогічна майстерність: опорні конспекти / Укладач Т. І. Молнар. Мукачево: МДУ, 2016. 69 с.
6. Потоцька Ю. В. Особливості педагогічних конфліктів: шляхи

вирішення. *Соціальний педагог*. 2014. № 3. С. 49–52.

7. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Баранова Н. П. Харків: Основа, 2012. 159 с

8. Хоружа Л. Л., Новак М. А. Формування професійної етики викладача вищої школи у процесі розв'язання педагогічних задач. *Молодий вчений*. 2021, No 10 (98), С. 296-298.

Інформаційні ресурси

1. Бібліографічний словник [Електронний ресурс]. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA (дата звернення 10.06.2025 р.).

2. Вікіпедія, вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. <http://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 10.06.2025 р.).

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України [Електронний ресурс]. <https://dnpb.gov.ua/ua/> / (дата звернення 10.06.2025 р.).

4. Каплинский В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення. [Електронний ресурс]. <https://ru.scribd.com/document/572476501> (дата звернення 12.06.2025 р.).

5. Н. М. Кравець О. В. Гречановська. Ігрові технології навчання як одна з інноваційних форм навчально-виховного процесу ВНЗ [Електронний ресурс]. <https://nmad.vntu.edu.ua/portal/static/F6FE4446-41BA-4A4A-8C25CFBC65AF921C.pdf> (дата звернення 12.06.2025 р.).